

اللَّهُ أَحْمَدُ

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان

واحد پژوهش‌های اتاق هرمزگان

عنوان پژوهش : سرمایه گذاری در حوزه گردشگری در استان هرمزگان

تهیه کننده : سید امید جعفریان، راضیه حداد بندری

ناظر علمی : دکتر پیام رضایی

طبقه بندی موضوعی : علوم اقتصادی

واژه‌های کلیدی : گردشگری، اقتصادی، هرمزگان، خلیج فارس، بندرعباس

❖ چکیده

امروزه گردشگری با عنوان بزرگترین، متنوعترین و پویاترین صنعت دنیا، به عنوان یکی از منابع اصلی درآمد، اشتغالزایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیرساخت‌های زیربنایی در بسیاری از کشورهای جهان شناخته شده است. لیکن اهمیت این مهم بر متخصصان و کارشناسان این عرصه آشکار است که فعالیت در این صنعت پربازده و بهره‌مندی از مزایای سرشار آن جز در پرتو برنامه‌ریزی و اجرای صحیح برنامه‌های بازاریابی جهت معرفی محصولات و خدمات قابل ارائه و جلب و جذب گردشگران به مقاصد مورد نظر میسر نیست. سواحل خلیج فارس با برخورداری از ثروت‌های بکر و طبیعی فراوان خود یکی از گنجینه‌های مهم و درآمدزای جنوب کشور در حوزه صنعت گردشگری است که ظرفیت‌های آن به دلیل عدم بازاریابی مناسب تاکنون مورد استفاده قرار نگرفته است. بندرعباس بزرگترین بندر ایران، مرکز استان هرمزگان و شهرستان بندرعباس می‌باشد همچنین جزو کلان‌شهرهای ایران محسوب می‌شود که در جنوب ایران قرار گرفته است. این شهر، قطب اقتصادی ایران می‌باشد و بندر شهید رجایی به عنوان بزرگترین بندر کانتینری ایران نیز در این شهر قرار دارد. مجتمع بندری شهید رجایی و بندر شهید باهنر به‌عنوان نقطه اتکای اقتصاد ایران در جهت جابه‌جایی کالا و نیز وجود کارخانه‌های پرشمار و بزرگ صنعت، بندرعباس را به شهری مهم در زمینه‌ی بازرگانی و صنعت کشور همچنین منطقه مبدل کرده است. اما علاوه بر این استان هرمزگان و حتی شهر بندرعباس دارای ظرفیت بسیار بالایی در حوزه گردشگری است که توجه چندانی به آن نمی‌شود. هر منطقه با توجه به پتانسیل‌ها و امکانات موجود خود می‌تواند از طرق مختلف در محور توسعه قرار گیرد و با توسعه در یک بخش، زمینه توسعه در سایر بخش‌ها را نیز فراهم آورد. اولین قدم برا توسعه منطقه، توسعه اقتصادی آن است. با توجه به هدف عمده گردشگری که تولید درآمد و جذب سرمایه برای منطقه است، نقش راهبردی و کلیدی گردشگری در توسعه منطقه‌ای نمایان می‌گردد. در این پژوهش با بررسی ویژگی‌های استان، نگاهی به نقاط قوت و ضعف این منطقه و در نظر گرفتن فرصت‌ها، راهکارهایی نتیجه‌گیری خواهیم کرد تا در راه پیشرفت این شهر در حوزه صنعت گردشگری نیز قدم برداریم.

واژه‌های کلیدی : گردشگری، اقتصادی، هرمزگان، خلیج فارس، بندرعباس

❖ مقدمه

گردشگری فعالیتی گسترده و اثر بخش است که به اشکال گوناگون و در سطوح مختلف ملی و منطقه‌ای صورت می‌گیرد و دارای آثار و پیامدهای بسیار مهمی در عرصه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جوامع میزبان می‌باشد. توسعه چنین صنعت توانمندی که با پیشینه غنی و ویژگی‌های منحصر به فرد خود مفهوم صنعت را توسعه داده و تکنولوژی خاص خود را مطرح نموده از سویی نیازمند انجام سرمایه‌گذاری‌های هنگفت در زمینه زیر بناها و روستاهای مربوط به این صنعت است و از سوی دیگر نیازمند جلب و جذب گردشگران به این مناطق و به بهره‌وری رسانیدن سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در این بخش از اقتصاد است که این همه تنها از طریق انجام برنامه‌ریزی‌های دقیق، جامع و مدون در ابعاد گوناگون این صنعت میسر می‌باشد. در این میان برنامه‌ریزی بازار گردشگری یکی از مهم‌ترین ابعاد اقتصاد این صنعت جهت به ثمر رسیدن همه تلاش‌هایی است که به منظور رونق گردشگری در یک منطقه صورت پذیرفته است. زیرا در بازاریابی گردشگری، بازاریابان به گردشگران بالقوه اطلاعاتی درباره آنچه که یک منطقه مشخص می‌تواند به آنها ارائه کند را عرضه می‌نمایند و بدین ترتیب با ایجاد تصویر ذهنی مثبت نسبت به مقصد گردشگری مورد نظر، آنها را به بازدید از آن منطقه ترغیب می‌نمایند.

به بیانی دیگر بازاریابی گردشگری یک روند مدیریت فنی شامل پیش‌بینی نیازها و جلب رضایت گردشگران فعلی و آتی است، به طوری که شرکت‌های مسافرتی و عرضه‌کنندگان را در رقابت با یکدیگر قرار داده است.

گردشگری امروزه در ردیف موفق‌ترین صنایع جهان محسوب می‌شود، زیرا نتایج و دستاوردهای قابل توجهی مانند کسب درآمد سرشار ارزی، توسعه روابط علمی-فرهنگی، ایجاد اشتغال بصورت مستقیم و غیر مستقیم و نمایش ثبات و امنیت کشور به دنبال دارد. در جهان امروز گردشگری رویکرد گسترده‌ای به موضوع اکوتوریسم (طبیعت گردی) دارد. صنعت گردشگری بقدری بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها اهمیت دارد که اقتصاد دانان آن را صادرات نامرئی نامیده‌اند.

استان هرمزگان از مناطق گرم و خشک ایران است و اقلیم آن از آب و هوای نیمه بیابانی و بیابانی تاثیر می پذیرد. هوای نوار ساحلی در تابستان ها بسیار گرم و مرطوب است و گاهی نیز دمای آن به بیش از ۵۲ درجه سانتی گراد می رسد. زمستان های استان نیز ملایم و کوتاه است. توده های مختلف هوای شمالی، غربی و جنوبی تعادل آب و هوای استان را تحت تاثیر قرار می دهد. برخورداری از یک فصل طولانی گرم و یک فصل کوتاه خنک مهم ترین ویژگی آب و هوای استان است، به این معنی که فصل گرم همراه با هوای شرجی از اوایل اسفند ماه شروع شده و تا ۹ ماه تداوم می یابد، در مقابل فصل خنک استان نیز همراه با خشکی نسبی هوا از اوایل آذر ماه شروع می شود و به مدت ۳ ماه ادامه می یابد و تحت تاثیر توده های هوای خنک غربی قرار می گیرد. این استان به طور کلی خشک بوده و بارش باران کم است و بارندگی در آن اغلب به صورت رگبار و سیلاب در ماه های زمستان انجام می شود.

در سردترین شب های سال دمای هوای استان به ندرت به صفر درجه می رسد و در روزهای زمستانی دمای آن پایین تر از ۱۰ درجه سانتی گراد نمی شود و این ویژگی باعث شده این استان به مقصدی برای گردشگرانی که می خواهند از هوای بسیار عالی و به دور از سرمای زمستان سفر کنند تبدیل شود.

بندرعباس مرکز استان هرمزگان که بزرگترین بندر ایران و همان طور که ذکر شد یکی از مراکز مهم فعالیت های تجاری و اقتصادی می باشد. یکی از نام های پیشین آن بندر گمبرون بوده است. شهرستان بندرعباس منطقه ای گرمسیر که از سمت شمال به شهرستان حاجی آباد و از سمت شرق به شهرستان های میناب و رودان، از غرب به شهرستان های بندرخمیر و بندر لنگه، و از جنوب به خلیج فارس و جزیره قشم محدود می باشد. ارتفاع آن از سطح دریا ۱۰ متر می باشد. نزدیک ترین شهر به بندرعباس شهر قشم با حدود ۲۸ کیلومتر می باشد. شهر بندرعباس از شمال به ارتفاعات و کوه ها و از جنوب به دریا منتهی می شود و مساحتی حدود ۶۸ هزار مترمربع دارد. بندرعباس به دلیل شرایط خاص خود همواره پذیرای مهمانان و مسافران زیادی از اقصی نقاط ایران می باشد. درصد بسیار بالایی از ترانزیت کالاهای کشور از طریق بندر شهید رجایی و باهنر صورت می گیرد.

❖ تاریخچه

تا قبل از قرن چهارم هجری در حوالی بندرعباس فعلی بندر و روستای کوچکی به نام سورو وجود داشت. در سال ۱۵۱۴ میلادی پرتغالی‌ها این منطقه کوچک را برای پیاده شدن و بارگیری اجناس از خشکی انتخاب کردند. به دلیل خرچنگ زیادی که در سواحل این بندر وجود داشت نام آن را بندر «کاماراو» یا «گامارائو» یعنی بندر خرچنگ گذاشتند. نام متداول بعدی یعنی گامبرون به احتمال زیاد از لغت پرتغالی گامارائو اقتباس شده است. بندرعباس یکی از بنادر مهم ایران در جاده ابریشم بوده است بطوری که کاروان‌های تجار در این شهر به انجام مراحل گمرکی می‌پرداختند و از این مسیر برای انتقال کالاهای خود به اروپا و آفریقا و آمریکا اقدام می‌کردند.

❖ تنوع اکوسیستمی در محیط زیست دریایی استان

جاذبه‌های طبیعی دریایی از قبیل آبسنگهای مرجانی، جنگل‌های مانگرو، بسترهای علفی، ریستگاه‌های جلبکی، پهنه‌های گلی جزر و مدی، سواحل شنی و ماسه‌ای، کرانه‌های سنگی، مصب رودخانه‌های دائمی و بیش از ۶۰ خور بزرگ و کوچک در استان هرمزگان وجود دارد که هریک می‌تواند با تمرکز بر حفظ محیط زیست و استفاده از راهنمایان طبیعت گردی که دلسوز و مراقب طبیعت هستند جاذبه‌ای خاص برای گردشگران باشد.

❖ انواع گردشگری

گردشگری انواع مختلفی دارد و شناخت انواع گردشگری برای برنامه‌ریزی در این عرصه اهمیت اساسی دارد.

در یک تقسیم‌بندی، گردشگری به سه نوع: **فرهنگی، طبیعت‌گردی و ماجراجویانه** تقسیم شده است انواع دیگر گردشگری در حال افزایش است نظیر گردشگری در حال افزایش است. در اینجا به تعدادی از مهم‌ترین گردشگری‌ها اشاره می‌شود: گردشگری تفریحی، گردشگری طبیعت، گردشگری تجاری، گردشگری شهری، گردشگری روستایی، گردشگری قومی و عشایری، گردشگری مذهبی، گردشگری ورزشی، گردشگری ماجراجویانه، گردشگری سلامت، گردشگری

فضایی، گردشگری الکترونیکی، گردشگری بیابانی، گردشگری آموزشی - علمی و گردهمایی، گردشگری هنری، گردشگری تاریخی، گردشگری فرهنگی.

❖ رابطه گردشگری و اقتصاد

رایج ترین نگاه به جهانگردی در جهان معاصر رویکرد اقتصاد محور است. گردشگری یکی از منابع عمده درآمدزایی و ایجاد اشتغال در جهان به شمار می آید. رشد اقتصادی که خود ناشی از سرمایه گذاری است در آینده می تواند ایجاد اشتغال و درآمد نماید همچنین رشد اقتصادی زمانی حاصل خواهد شد که میزان تزریق پول به اقتصاد از میزان نشت آن بیشتر باشد.

❖ فرصت ها

امروزه با پیشرف تکنولوژی و افزایش استقبال درصد بالای جامعه از فضای مجازی می توان با بکارگیری از این فرصت در معرفی، نمایش یک استان یا شهر در حوزه گردشگری موفق بود، با توجه به اینکه استان هرمزگان استانی با پتانسیل از نظر داشتن مناظر طبیعی بکر، صنایع دستی خاص و فرهنگ متفاوت و غنی (با توجه به مهاجرپذیر بودن این استان از دیرباز تا به امروز) بوده است، هیچگاه نمی توان فرصت های موجود را انکار کرد.

متأسفانه با گسترش ویروس کرونا در سطح جهان، گردشگری با ضررهای زیادی روبه رو شد اما با افزایش واکسیناسیون می توان امید داشت این صنعت به جایگاه حقیقی خود برسد؛ امروزه در تمامی کشورهای جهان گردشگری تجربه گرا و روایت گرا در حال گسترش و معرفی می باشد، این حوزه از گردشگری می تواند به گونه ای باشد که درحالی که کمترین ضرر را به محیط زیست، نیروی محلی و اشتغالزایی داشته باشد فضای رشد و توسعه تمامی افراد جامعه را نیز فراهم کند. برای مثال : میراث ناملموس استان هرمزگان که در چند سال گذشته در حال فراموشی بود نیز به تازگی مجدداً در حال معرفی بیشتر و پر قدرت تر می باشد که یکی از نقطه های اتکا در صنعت گردشگری و جذب توریست ایرانی و خارجی را با خود دارد و همچنین به جامعه محلی کمک می کند همراه با توانایی های اصلی و با اصالت خود به اشتغال و درآمد برسد.

در خصوص شهر بندرعباس با وجود موارد ذکر شده در خصوص نقاط ضعف موجود می توان همچنان فرصت هایی را برای گسترش گردشگری شهری بوجود آورد، گردشگری تجربه گرا به

گردشگر این فرصت را می دهد که در دل شهر همراه با مردمان همان شهر تجربه کند، گردشگری در حالی که در حال سفر و تفریح است زندگی محلی را نیز لمس میکند و با آداب و رسوم این شهر، با ویژگی های فرهنگی و روزمره مردم آشنایی بیشتری پیدا می کند.

با وجود چنین فرصت هایی می توان با شناسایی ایده های موجود و با همراهی نیروهای جوان استان با کمک تکنولوژی در گردشگری قدمی محکم برداشت، این عصر در حال حاضر عصر توسعه همراه با تکنولوژی است چرا که مردم خود را با آن وفق داده اند و به روز شده اند.

گسترش بیشتر فعالین گردشگری در فضای مجازی منجر به جذب گردشگر بیشتر و توسعه تمام ابعاد استان در این حوزه خواهد شد که تلاش بیشتر جامعه بومی هرزمگان را می طلبد.

صنایع دستی و غذاهای مخصوص بندرعباس: از صنایع دستی زیبای مخصوص این استان می توان به گبه دوزی، حصیربافی، سفالگری، خوس دوزی، گلابتون دوزی و عبا دوزی اشاره کرد. از سوغاتی های خوشمزه این استان جنوبی هم انواع خرما (و انواع فراورده های آن)، مرکبات، ماهی و میگو را می توان نام برد. به سبب موقعیت قرارگیری این شهر در نزدیکی دریا غذاهای دریایی در اینجا طرفداران فراوان و البته طعم و مزه ای خاص دارد. رستوران هایی را در این شهر موجود است که غذاهای دریایی (ماهی جنوب، میگو و...) را به بهترین نحو سرو می کنند. از مجموعه این غذاها، قلیه ماهی یا میگوی بندرعباس، هواری، مهیاوه (که به نوعی پیش غذا محسوب می شود) نام برد.

این استان دارای ۴۵ رشته صنایع دستی از جمله نوار بافی {خوس بافی، شک بافی، حضایه بافی، لباس محلی، حصیر بافی، سبد بافی، سواس بافی، سفالگری سنتی، جهله سازی، رودوزی های سنتی، گلابتون دوزی (کمه زنی)، خوس دوزی، بادله دوزی، شک دوزی، سوزن دوزی، برقع دوزی، صنایع دستی دریایی، لنج سازی تزئینی، ساز سازی «بربط سازی، دهل، پیپه، کسر» چاقوسازی بلوچ، گرگوربافی، گلیم بافی (شیرکی پیچ)، نساجی سنتی (پارچه بافی، چادرشب بافی، عبا بافی) است که ۹۰ درصد از صنایع دستی بدست بانوان خلق می شود.

سوی دیگر صنایع دستی از جمله ابزارهایی است که با بها دادن به آن می توان گام های موثری در حوزه اقتصادی برداشت، هریک از این موارد فوق می تواند جرقه ای برای شروع کسب و کار و یا سرمایه گذاری بیشتر در حوزه گردشگری استان، به خصوص شهر بندرعباس باشد.

❖ جزایر موجود با توانمندی های جذب گردشگر در استان

(۱) کیش

جزیره کیش یکی از جزایر زیبای خلیج فارس است که در سال های اخیر پیشرفت بسیار زیادی کرده و همین موضوع باعث شده تا این جزیره تبدیل به مقصد گردشگران ایرانی و خارجی شود. به خصوص در این دو سال اخیر به دلیل بالا رفتن نرخ ارز مردم بیشتر تمایل به سفرهای داخلی دارند و بهترین گزینه، جزیره کیش است چرا که هم به اندازه جزیره های خارجی زیباست و هم با هزینه های بسیار کمتری می توان به آن سفر کرد، کیش یکی از قدیمی ترین جزایر خلیج فارس است و تاریخی پر فراز و نشیب را پشت سر گذاشته تا بالاخره نصیب ایران گشته است. جمعیت جزیره ۳۹,۸۵۳ نفر، بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ بوده و نژاد بومی های کیش از نژاد دراویدی، نوردیک، سامی و سیاهپوست هستند؛ البته امروزه شمار مهاجران نیز در کیش زیاد است. پایه های اقتصاد کیش بر روی صنعت گردشگری استوار است و بخش مهمی از درآمد این جزیره از این صنعت به دست می آید. وجود امکانات اقامتی بسیار خوب، کلوپ های دریایی با انواع تفریحات آبی، جنگ های شبانه، تفریحات هیجان انگیز، مراکز خرید با قیمت های ارزان تا گران، فضایی آرامش بخش و ... همه و همه باعث شده اند تا گردشگران زیادی به سوی این جزیره بروند. در کنار گردشگری، از مشاغل بومیان کیش می توان به صید مروارید، پرورش نخل خرما، صادرات پیاز و تنباکو اشاره کرد.

کیش، جزیره ای است که درست در قلب خلیج فارس جای خوش کرده است که این جزیره از توابع شهرستان بندر لنگه در استان هرمزگان می باشد. کیش دارای شکلی تقریباً شبیه به بیضی می باشد و دارای مساحتی حدوداً ۹۲ کیلومتر مربعی و محیطی حدوداً ۴۵ کیلومتری است.

جاذبه های گردشگری کیش

جاذبه های گردشگری کیش بی شمارند و در یک یا دو سطر نمی توان درباره آن ها صحبت کرد، کیش دارای جاذبه های تاریخی و طبیعی بسیار زیادی است، مهم است بدانید که جزیره کیش به غیر از دریا و آب های تمیز و سواحل کم عمق دارای جاذبه های دیدنی متنوعی است که در ادامه تعدادی از بهترین و زیباترین مکان های آن را برای شما نام خواهیم برد.

برخی از جاذبه های گردشگری جزیره کیش به شرح ذیل می باشد:

- ساحل مرجانی جزیره

- نمایشگاه دائمی استاد کیومرث صیاد

- آب انبار سنتی

- اسکله بزرگ تفریحی کیش

- مساجد

- مجموعه درخت سبز

- باغ پرندگان

- آکواریوم

- گذر هنرمندان

- شهر باستانی حریره

۲) قشم

در معرفی جزیره قشم آن چه بیشتر از همه مورد توجه است این است که قشم بزرگترین جزیره خلیج فارس است، با سواحل سنگی که از فضای داخلی کوهستانی و زیبای آن محافظت می کنند، قشم از جزیره های بسیار جذاب در جنوب کشورمان که یکی از پربازدیدترین آنها نیز محسوب می شود، طبیعت جزیره قشم با اینکه بافت قدیمی و سنتی خود را حفظ کرده است، کاملاً متفاوت بوده و همانطور که می دانید در سال های اخیر تبدیل به یکی از مناطق پرترفدار و شلوغ داخلی شده است که افراد زیادی برای دیدن از آن اقدام می کنند.

جزیره قشم در جنوب ایران واقع شده و متعلق به استان هرمزگان است، قشم همچنین بزرگترین جزیره ایران و بزرگترین جزیره خلیج فارس بوده و بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵، ۱۴۸۹۹۳ نفر در جزیره قشم زندگی می کنند، مردم قشم هم مانند تمام مردم سواحل جنوب کشور به زبان فارسی حرف می زنند و گویش بندری دارند، زبان قشم ترکیبی از زبان های عربی، فارسی، بندری، هندی و انگلیسی است.

فرهنگ و آداب و رسوم مردم قشم به دلیل دوری از شهرهای دیگر کمتر از فرهنگ‌های دیگر تاثیر گرفته است و مردم این جزیره آداب مخصوص خود را دارند و هبستگی و یکپارچگی در بین آنها بسیار دیده می‌شود و با توجه به غالب بودن دین اسلام در این جزیره رسوم آنها نیز

بیشتر در پیرامون مراسم مذهبی و د

- مراسم زنبیل گردانی
- جشن میگو
- جشن نخل و خرما
- مولودی خوانی
- مراسم عید قربان در جزیره
- حنابندان در قشم
- مراسم هفت شبی

جاذبه‌های گردشگری قشم

جزیره قشم با توجه به شرایط جغرافیایی خود از جاذبه‌های گردشگری زیادی برخوردار است، این جزیره مناطق بکر و دست نخورده بسیاری دارد که در سال‌های اخیر مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی زیادی قرار گرفته است. برخی از جاذبه‌های گردشگری جزیره قشم به شرح

ذیل می باشد :

- ژئوپارک قشم
- روستای لافت
- قلعه پرتغالی‌ها
- تنگه چاهکوه
- جزیره ناز
- بام قشم
- دره ستاره‌ها

- غار خربس
- جنگل حرا
- سواحل قشم
- ساحل نقره‌ای
- ساحل زیتون
- ساحل سوزا
- ساحل روستای سلخ
- ساحل روستای مسن
- ساحل روستای شیب دراز

۳) هنگام

جزیره هنگام یکی از بکرترین و شگفت‌انگیزترین دیدنی‌های قشم به حساب می‌آید که به واسطه خاک سرخ زیبایی که دارد از شهرت بالایی برخوردار است. این جزیره در اصل مقصدی برای خوشگذرانی و لذت بردن از جلوه زیبای خلیج نیلگون همیشه فارس بشمار می‌رود. این جزیره توریستی در ۲ کیلومتری جنوب شرقی قشم قرار گرفته که مساحت آن به ۳۳ کیلومتر مربع می‌رسد و ساختاری شبیه یک مخروط ناقص دارد که دیدنش برای هر بیننده‌ای لذت بخش است.

در این جزیره خبری از همهمه، خیابان و ماشین نیست و همه چیز دست به دست می‌دهد تا آرامش کاملی در جریان باشد. سواحل جزیره هنگام با زیبایی‌های چشم‌نوازش از هر سو این جزیره را احاطه کرده است. ساحل درخشان این جزیره در شب چهره جادویی به خود می‌گیرد و آب در آن به رنگ آبی درخشان جلوه‌گری می‌کند که چنین صحنه‌ای بر اثر فعالیت آبیانی به نام فیتوپلانکتون‌های دریایی است که در این دریا زندگی می‌کنند، به وجود آمده و در ادامه این جزیره در ایام خاصی از سال میزبان دلفین‌های زیبا و بامزه‌ای هم هست که به نزدیکی ساحل جزیره هنگام می‌آیند و نمایش‌های تماشایی و بی‌نظیری را به نمایش عموم می‌گذارند. مهمه بدونید

جاذبه‌های شگفت انگیز جزیره هنگام

- ساحل زیبا و درخشان
- خاک سرخ
- بازار سنتی
- بقایای استعمار
- تاسیسات انگلیسی
- سنگ مادر و دختر
- نخلستان‌ها
- قایق سواری
- ماهی های آکواریومی
- ساحل نقره ای جزیره
- غواصی در جزیره
- حیات وحش جزیره

در حقیقت حیات وحش جزیره هنگام بسیار جذاب تر از آن چیزی است که بتوان تصور کرد، این زیبایی تا حدی است که آن را "آکواریوم طبیعی خلیج فارس" نامیده اند. گردشگرانی که علاقه زیادی به دیدن ماهی ها دارند، با انداختن تکه های نان روی آب، به تماشا این گونه های زیبا می نشینند. خیره کننده هنگام مانند دلفین هایش، یا بازار بی عیب و نقص آن باعث شده تا این جزیره امروزه بیش از هر زمان دیگری مورد توجه قرار گیرد. جاذبه های و گردشگری بسیار غنی در جزیره هنگام باعث شده تا این منطقه فوق العاده، انتخابی بی نظیر برای گشت و گذار طبیعت دوستان باشد. برخی از این موجودات شامل دلفین ها، کروکودیل، لاک پشت پوزه عقابی، مارمولک دم خاردار، چینکارا یا آهو هندی ایرانی که جزئی از جاذبه های گردشگری هنگام می باشند.

❖ نقاط ضعف موجود

تفریحات دریایی و آبی در بندرعباس : چند ماه اخیر مسئولان در تریبون‌های مختلف از آبادانی بحث گردشگری هرمزگان و تبدیل ساختن مرکز این استان به قطب گردشگری دریایی سخن به میان می‌آورند اما اقدام قابل توجهی در این مورد صورت نگرفته و حتی پارک آبی بندرعباس با گذشت سال‌های زیادی از کلنگ‌زنی و ساخت آن همچنان در پیچ و خم تکمیل قرار گرفته و مردمان دیار نخل و شرجی به آغاز کار آن چشم دوخته‌اند.

پارک‌های آبی و احداث کلوپ‌های متنوع دریایی تنها به دو جزیره بزرگ قشم و کیش منحصر شده به طوری بندرعباس که ساحلی‌ترین شهر این استان نیز به شمار می‌رود فاقد کلوپ دریایی مناسب بوده و تنها به داشتن چند قایق صیادی و جت اسکی در ساحل آن بسنده شده است. ساحل زیبا و منحصر به فرد بندرعباس را به بهانه توسعه به خشکی کشانده و ساخت و سازهای تجاری و غیر مجاز در حریم ۶۰ متری دریا رونق گرفته اما با این وجود همچنان پارک ساحلی که در خور شان مردمان و گردشگران این منطقه باشد وجود ندارد.

در حالی که هر ساله در ایام نوروز هرمزگان میزبان سیل عظیمی از گردشگران بوده؛ اما متأسفانه مرکز این استان زیر ساخت‌های مناسب برای گردشگری دریایی نداشته و مسافران نوروزی برای بهره‌مندی از تفریحات دریایی باید به جزایر قشم و کیش مراجعه کنند.

متأسفانه با وجود صنایع دستی وسیع و گسترده در این استان این توانایی در شهر بندرعباس، این شهر تنها مقصدی برای گردشگری خرید کالاهای خارجی و وارداتی شده است و کمبود بازارچه تخصصی صنایع دستی با امکانات مورد نیاز در مناطق گردشگری شهر احساس می‌شود. به دلیل نبود زیرساخت‌های کافی در بندرعباس، از بین رفتن بافت قدیمی شهری، عدم توجه به میراث باقی مانده بندرعباس توجه به مرکز استان در حوزه گردشگری کاهش یافته است.

این استان در حوزه گردشگری با کمبود نیروی انسانی مواجه می‌باشد زیرا وجود صنایع بزرگ و گسترده در استان منجر به جذب نیروهای زیادی (حتی به عنوان راننده) شده‌اند و کمتر کسی حاضر است در حوزه گردشگری که به دلیل توجه کمتر درآمد کمتری نیز دارد فعالیت این‌چنینی داشته باشد.

متأسفانه در حوزه های استارت‌آپی آموزش زیادی به جوانان داده نشده است تا از توانایی‌های خود در حوزه گردشگری استفاده نمایند و برای استان مفید واقع شوند که به نظر این نقاط ضعف همگی ناشی از نبود زیرساخت کافی می‌آید.

❖ موانع اصلی در توسعه جهانگردی ایران و جزایر ایرانی:

- فقدان یک برنامه جامع و استراتژیک و همچنین مشخص نبودن هدف‌ها و سیاست‌های ایرانگردی و جهانگردی در قالب یک برنامه اجرایی
- توسعه نیافتگی سواحل خلیج فارس و امکانات مناسب دریایی (باغ‌های دریایی، پارک‌های آبی و جزایر توریستی و...)
- فقدان وزارتخانه توریسم و گردشگری در کشور بزرگ و تاریخی مانند ایران
- فضای نامساعد تبلیغاتی برای مخدوش کردن چهره ایران و انزوای ایران در سطح بین‌المللی
- عدم تطبیق و هماهنگی فرهنگ جهانگردان برخی از کشورهای خارجی با فرهنگ اسلامی
- فقدان نیروی انسانی کارآموده و متخصص امور جهانگردی در دفاتر ایرانگردی و جهانگردی و بی‌اطلاعی و بی‌تجربگی کادر شاغل در موسسات جهانگردی (از قبیل خدمتگزاران هتل‌ها، کارکنان آژانس و راهنمایان جهانگردی)
- عدم تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این بخش به دلیل عدم سودآوری، حمایت ناکافی دولت در مورد امنیت جهانگردان، اقدامات سلیقه‌ای و محدودکننده از سوی برخی مقامات غیرمسئول و...)
- ناهماهنگی در همکاری بین سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی که در بهبود وضع جهانگردی موثرند
- تصمیم‌گیری‌های منفک سازمان‌ها
- کمبود نیروی متخصص
- نبود امکانات اولیه مثل اقامتگاه‌های مناسب و سرویس‌های بهداشتی
- تعدد مراکز تبلیغاتی و نداشتن سیستم واحد تبلیغات و بازاریابی

- فقدان یک شبکه ماهواره‌ای به زبان انگلیسی مختص تبلیغات جهانی در زمینه گردشگری ایران
- عدم استفاده از کارشناسان مجرب و آشنا به صنعت جهانگردی
- عدم شرکت فعال در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارج از کشور
- فقدان تسهیلات لازم برای بخش خصوصی (مثل پرداخت وام‌های بلند مدت با بهره کم) واگذاری زمینی مناسب با بهای دولتی، حذف تشریفات زائد و دست و پا گیر اداری به منظور ایجاد هتل‌ها و مراکز رفاهی، تضمین امنیت سرمایه‌گذاری در صنعت توریسم توسط دولت به منظور ایجاد انگیزه در بخش خصوصی
- تصور غیرصحیح از ایران و مجامع جهانی، وجود نگاه امنیتی به مقوله گردشگر در کشور، قوانین و مقررات مزاحم و ضعف بنیه گردشگری و نیز عدم استقرار نظام جامع آماری و نظام حساب اقماری مهم‌ترین چالش‌های رویاروی بخش گردشگری در ایران را تشکیل می‌دهد.
- نیاز به تغییر نگرش فرهنگی مدیران، سیاست‌گذاران و مردم به مقوله گردشگر و گردشگری و پذیرش آن به عنوان یک اصل فرهنگی و نه اقتصادی

❖ نتیجه گیری

بازاریابی به عنوان یکی از ارکان مهم و اساسی در ارائه تولیدات و خدمات صنعت گردشگری، ایفاگر نقش بسزایی در معرفی مقاصد گردشگری مورد نظر و تشویق و ترغیب گردشگران به این مناطق و در نتیجه به ثمر رسانیدن سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در این صنعت می‌باشد. وجود نقاط ضعف نظیر عدم وجود برنامه مدون توسعه گردشگری در استان، سطح پائین کیفی و کمی تاسیسات و امکانات گردشگری و عدم کفایت برنامه‌های اطلاع‌رسانی همچنین فشارهای ناشی از افزایش مستمر حداقل معیارهای استاندارد گردشگری و توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف سال و سایر موارد سبب گردیده تا توسعه پایدار گردشگری در این استان ساحلی کشور روندی کند و بسیار آرام داشته باشد و علی‌رغم برخورداری از پتانسیل‌های بالقوه فراوان گردشگری (سواحل بکر و دیدنی، چشمه‌های آبگرم، فرهنگ بومی و ...) از دستیابی به سهم واقعی خویش از بازار گردشگری عقب مانده باشد.

با توجه به فرصت‌های موجود، ایده‌های ناب و به روز جوانان بعد از شناسایی تمام ظرفیت‌ها می‌توان قدم‌های بزرگی را در مسیر توسعه صنعت گردشگری برداشت، هرمزگان در حال گسترش بیشتر و فعالانه‌تر در این حوزه می‌باشد که پس از حمایت‌های دولتی، سرمایه‌گذاری در حوزه بخش خصوصی می‌تواند کمک بزرگی برای افزایش رونق اقتصادی این منطقه در گردشگری باشد.

با نگاهی گذرا به الگوی گردشگری و جذب گردشگر در کشورهای خاورمیانه، می‌توان الگوی گردشگری این استان را متناسب با ویژگی‌ها و ظرفیت‌های موجود طراحی نمود و به نقطه‌ی روشن‌تری در این حوزه رسید؛ زیرا که با وجود گردشگرانی که فقط قصد خرید دارند یا گردشگرانی که اصطلاحاً مایل به چادر زدن و یا کمپ کردن در پارک‌های شهر هستند، همچنان می‌توان گردشگرانی را جذب کرد که به دنبال کشف، تجربه کردن و آشنا شدن با اقلیم استان هستند و بندرعباس به عنوان مرکز استان، می‌توان برخلاف سابق که تنها محلی برای گذر و خرید کردن برای گردشگر بود نیز در این مسیر قرار گیرد.

برخلاف باقی صنایع، صنعت گردشگری فاقد سوددهی زود هنگام می‌باشد و تهدیدهایی مانند همه‌گیری ویروس‌ها شاید برای سرمایه‌گذاران نگرانی ایجاد می‌نماید ولی نکته حائز اهمیت این است که این استان با پتانسیل و ظرفیت قوی خود در فرهنگ، رسوم، آداب و حتی سلیقه غذایی متفاوت می‌تواند تنها با کمی توجه بیشتر و رسیدگی مداوم در این حوزه نه تنها در فصل زمستان بلکه در تمام فصول، می‌تواند میزبان گردشگران زیادی از ایران و حتی جهان باشد و این پیشرفت باعث رونق بیشتر و ماندگارتر اقتصاد این منطقه خواهد شد.

در راستای تسریع روند دستیابی به اهداف تحقیق پیشنهادات زیر را نیز ارائه نموده‌اند

- ایجاد تمایز بین استان و سایر رقبا از منظر جاذبه‌های توریستی، امکانات و خدمات گردشگری
- انجام تبلیغات موسمی و سایر انواع تبلیغات برای بهبود و بهره‌گیری از عملیات توریستی و تهیه راهنمای مسافرت و توزیع آن
- ارائه محصولات متنوع گردشگری برای علاقمندان به انواع مختلف گردشگری (گردشگری ساحلی، درمانی و فرهنگی)